

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ НОМИДАН ҲАЛ ҚИЛУВ ҚАРОРИ

Бухоро тумани

2023 йил 14 декабрь

Бухоро туманлараро иқтисодий судининг судьяси Д.Чориевнинг раислигида, судья ёрдамчиси М.Шодиев котиблигида, даъвогар “WBM Romitex” масъулияти чекланган жамияти манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Бухоро вилояти ҳудудий бошқармасининг жавобгар “Асад Хуршид” фермер хўжалигидан 9.451.952 сўм асосий қарзни ундириш тўғрисидаги даъво аризаси юзасидан қўзғатилган ишни даъвогар вакили Ш.Бафоев (ишончнома асосида) иштирокида, Бухоро туман ҳокимлиги маъмурий биносида очик сайёр суд мажлисида кўриб чиқиб, қуйидагиларни

а н и қ л а д и:

“WBM Romitex” масъулияти чекланган жамияти (кейинги ўринлардан матнда даъвогар деб юритилади) манфаатида Ўзбекистон Савдо-саноат палатаси Бухоро вилояти ҳудудий бошқармаси(кейинги ўринлардан матнда палата деб юритилади) судга даъво ариза билан мурожаат қилиб, “Асад Хуршид” фермер хўжалиги(кейинги ўринлардан матнда жавобгар деб юритилади)дан 9.451.952 сўм асосий қарзни ундиришни сўраган.

Суд мажлисида иштирок этган даъвогар вакили даъво аризасини қўллаб-қувватлаб, даъво аризасидаги важларни такрорлаб, жавобгар томонидан 2023 йил 6 ноябрда 5.000.000 сўм, 2023 йил 6 декабрда 3.500.000+952.000 сўм асосий қарздорлик қопланганлигини, яъни қарздорлик тўлиқ қопланганлигини маълум қилиб, ишни қонуний кўриб чиқишни сўради.

Ишни кўриш вақти ва жойи тўғрисида тегишли тартибда хабардор қилинган палата, жавобгар суд мажлисига вакил иштирокини таъминламади. Суд, Ўзбекистон Республикаси Иқтисодий процессуал кодекси (кейинги ўринларда матнда ИПК деб юритилади) 128, 170-моддаларига асосан ишни уларнинг иштирокисиз кўриш мумкин деб ҳисоблайди.

Суд тараф вакилини тинглаб, иш ҳужжатларини ўрганиб чиқиб, қуйидагиларга асосан даъво талабини қаноатлантиришни рад этишни лозим деб топади.

Суд муҳокамаси ва иш ҳужжатларидан аниқланишича, даъвогар (шартнома матнида “Тайёрловчи”) ва жавобгар (шартнома матнида “Хўжалик”) ўртасида 2022 йил 2 февралда пахта хом ашёси ва уруғлик пахтани етказиб бериш ҳамда харид қилиш бўйича фьючерс шартномаси тузилган.

Тарафлар ўртасида тузилган шартномаси шартларига кўра, Хўжалик Тайёрловчига пахта хом ашёси етказиб бериши, Тайёрловчи эса Хўжаликни сифатли уруғлик билан таъминлаш, маҳсулотни қабул қилиб олиш ва унинг ҳақини тўлашни ўз зиммасига олган.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 55-моддаси биринчи-учинчи қисмларига кўра, ҳар ким ўз ҳуқуқ ва эркинликларини қонунда тақиқланмаган барча усуллар билан ҳимоя қилишга ҳақли.

Ҳар кимга ўз ҳуқуқ ва эркинликларини суд орқали ҳимоя қилиш, давлат органларининг ҳамда бошқа ташкилотларнинг, улар мансабдор шахсларининг қонунга ҳилоф қарорлари, ҳаракатлари ва ҳаракатсизлиги устидан судга шикоят қилиш ҳуқуқи қафолатланади.

Ҳар кимга бузилган ҳуқуқ ва эркинликларини тиклаш учун унинг иши қонунда белгиланган муддатларда ваколатли, мустақил ҳамда ҳолис суд томонидан кўриб чиқирилиши ҳуқуқи қафолатланади.

Ўзбекистон Республикаси Конституциясининг 130-моддаси биринчи қисмида Ўзбекистон Республикасида одил судлов фақат суд томонидан амалга оширилиши белгиланган.

Ўзбекистон Республикаси Фуқаролик кодекси (матнда ФК деб юритилади) 234-моддаси иккинчи қисмига кўра, мажбуриятлар шартномадан, зиён етказиш натижасида ҳамда ушбу Кодексда кўрсатилган бошқа асослардан келиб чиқади.

ФКнинг 236-моддасига кўра мажбуриятлар мажбурият шартларига ва қонунчилик талабларига мувофиқ, бундай шартлар ва талаблар бўлмаганида эса — иш муомаласи одатларига ёки одатда қўйиладиган бошқа талабларга мувофиқ лозим даражада бажарилиши керак.

ФК 465-моддасига мувофиқ, контракция шартномасига мувофиқ қишлоқ хўжалиги маҳсулотини етиштирувчи қишлоқ хўжалиги маҳсулотини қайта ишлаш ёки сотиш учун бундай маҳсулотни харид қиладиган шахсга — тайёрловчига шартлашилган муддатда топшириш (топшириб туриш) мажбуриятини олади, тайёрловчи эса бу маҳсулотни қабул қилиш (қабул қилиб туриш), унинг ҳақини шартлашилган муддатда муайян баҳода тўлаш (тўлаб туриш) мажбуриятини олади.

Агар ушбу Кодексда бошқача тартиб белгиланган бўлмаса ёки у мажбурият моҳиятидан келиб чиқмаса, контракция шартномасига нисбатан маҳсулот етказиб бериш шартномаси тўғрисидаги қоидалар, тегишли ҳолларда эса давлат эҳтиёжлари учун товарлар етказиб беришга доир давлат контракти тўғрисидаги қоидалар қўлланади.

Шартноманинг 4.2-бандига кўра, тайёрловчи хўжаликка (уруғлик ҳамда йиғим — терим мавсуми учун керакли моддий-техник русурслар қийматини ҳисобга олган ҳолда) маҳсулот қийматининг 60 фоизи миқдоригача бўнак (аванс) маблағларини ойма-ой тўлаб беради.

Даъво аризаси ва иш ҳужжатларига кўра, даъвогар жавобгарга **178.013.897,06** сўмга тенг бўлган маблағ ва бошқа моддий бойликларни ажратиб берган. 2023 йил 11 октябрь ҳолатида жавобгарнинг жами қарздорлиги **9.279.496** сўмни ташкил қилган. Мазкур қарздорликни қоплаш ҳақида юборилган талабнома жавобгар томонидан оқибатсиз қолдирилган. Шу сабабли палата даъвогар манфаатида судга даъво аризаси билан мурожаат қилиб, ушбу қарздорликни ундиришни сўраган.

Мазкур ҳолатда даъво талаби қисман асосли бўлиб, шартнома, электрон ҳисобварақ-фактуралар, бир томонлама солиштирма далолатнома, талабнома билан ўз тасдиғини топади.

Даъвогарнинг 2023 йил 13 декабрдаги 941-сонли маълумотномаси электрон шаклда судга тақдим этилган ва унинг мазмунига кўра, жавобгар – “Асад Хуршид” фермер хўжалигининг даъвогар олдида қарзи мавжуд эмас, шунингдек даъвогарнинг кўрсатмасида 2023 йил 13 декабрь ҳолатида, жавобгар томонидан 2023 йил 6 ноябрда 5.000.000 сўм, 2023 йил 6 декабрда 3.500.000+952.000 сўм асосий қарздорлик қопланганлиги таъкидланди. Демак, мазкур ҳолатда даъвогарнинг даъво талаби у судга мурожаат қилингунга қадар қисман, қолган қисми даъво аризаси тақдим қилингандан сўнг жавобгар томонидан ихтиёрий қаноатлантирилган сабабли даъвогарнинг даъво талабидаги 5.000.000 сўмлик қисми асоссиз, қолган 4.452.000 сўм қисми асосли бўлсада, даъво аризаси судга 23.11.2023 йилда қарим қилингандан сўнг ушбу қолган сумма тўланганлиги ва қарздорлик бартараф этилганлигини инобатга олиб, даъво талабининг ушбу қисмини қаноатлантиришни рад этиш лозим.

ИПК 118-моддаси биринчи ва еттинчи қисмларига мувофиқ, суд харажатлари ишда иштирок этувчи шахсларнинг қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда уларнинг зиммасига юклатилади.

Давлат божи тўлашдан озод қилинган давлат органлари ҳамда бошқа шахслар томонидан юридик шахслар ва фуқароларнинг манфаатларини кўзлаб тақдим этилган даъво талабларини қаноатлантириш рад этилган ёки улар қисман қаноатлантирилган тақдирда, давлат божи манфаатлари кўзланиб даъво тақдим этилган шахслардан даъво талабларининг қаноатлантирилиши рад этилган қисмига мутаносиб равишда ундирилади.

Суд, суд харажатларини ундириш масаласини муҳокама қилиб, қаноатлантирилган даъво талаблари миқдорига мутаносиб равишда тарафларнинг зиммасига юклашни, яъни жавобгардан даъвогар фойдасига олдиндан тўланган 33.000 сўм почта харажати ва Республика бюджетига 155.433 сўм давлат божи ундиришни, шунингдек даъвонинг асоссиз қисми қаноатлантириш рад этилганлиги сабабли даъвогардан Республика бюджетига 174.567 сўм давлат божи ундиришни лозим топди.

Юқоридагиларни инобатга олиб, ИПКнинг 118, 128, 170, 176-179 ва 186-моддаларини қўллаб суд,

қ а р о р   қ и л д и:

Даъво аризасини қаноатлантириш рад этилсин.

Жавобгар “Асад Хуршид” фермер хўжалигидан даъвогар “WBM Romitex” масъулияти чекланган жамияти фойдасига олдиндан тўланган 33.000 сўм почта ундирилсин.

Жавобгар “Асад Хуршид” фермер хўжалигидан Республика бюджетига 155.433 сўм давлат божи ундирилсин.

Даъвогар “WBM Romitex” масъулияти чекланган жамиятидан Республика бюджетига 174.567 сўм давлат божи ундирилсин.

Ҳал қилув қарори қонуний кучга киргач, ижро варақалари берилсин.

Ҳал қилув қарори устидан шу суд орқали Бухоро вилоят судига ҳал қилув қарори қабул қилинган кундан эътиборан бир ойлик муддат ичида апелляция тартибида шикоят бериш (протест келтириш) мумкин.

Судья

Д.Чориев